

KOLEKTYVINĖ TEATRO KŪRYBA: principai, procesas, pritaikymo būdai

Justina Kaminskaitė
Lietuvos Muzikos ir teatro akademija
Vilnius, 2022-02-10
justinakaminskaite.lt

KOLEKTYVINĖ TEATRO KŪRYBA (KTK)

Seminaro tikslas – pristatyti kolektyvinės teatro kūrybos (ang. *devised theatre*) pagrindus, apžvelgti ir išmėginti tokio darbo principus, aptarti galimus pritaikymo būdus pedagoginėje ir scenos pastatymų veikloje.

Seminaro „derlius“ – jūsų patirtis, įžvalgos ir užrašai

Meniu

- 1) Pažintis: mes ir kodėl susirinkome. Praktinė užduotis.
- 2) *Devising* arba kolektyvinė kūryba (KK) – pagrindai ir istorija
- 3) KK procesas: nuo kūrybinio impulso iki galutinio rezultato

~~~~~ 12:15/12:30 pertrauka 30 min. JAMBOARD programėlė ~~~~~

- 4) KK principai: bendra autorystė, TAIP ir NE
- 5) Diskusija: KK pritaikymas dalyvių veiklos lauke

~~~~~ pertraukėlė prieš pabaigą. Karštas vanduo. JAMBOARD programėlė ~~~~~

- 6) Refleksija: ką išsinešame

Pažintis. Kodėl aš čia? Curriculum vitae

2006 – 2011 Vilniaus universitetas, Biologijos bakalauras

2007 – 2010 Vilniaus kolegija, Pramoginio scenos meno bakalauras

2012 – 2013 Royal Central School of Speech and Drama (RCSSD), MA Advanced Theatre Practice

2013 - 😊 The Sun Apparatus:

2014 *Edinburgh Fringe, UK – „Unprescribed“*

2016 *Edinburgh Fringe, UK – „The ME“*

2017 *Camden Fringe, UK – „Unprescribed“ / r&d „Rubbish“*

2019 *Festivalis „Erdvės“, LT – „Rubbish“ / rezidencija*

2021 *RCSSD - seminaras „Rubbish: rehearsing online“*

2014 Vilniaus kolegija, dėstytoja Kolaboracinio teatro praktikos

2016 – 2019 Lietuvos Vaikų ir jaunimo centras (LVJC). Pedagoginių-psichologinių žinių kursas. Miuziklai „Išeik į kiemą!“, „KONTAKTAS“

2016 – 2020 Vilniaus tarptautinė Meridiano mokykla. IGCSE Cambridge Biology, viešasis kalbėjimas

2017 - 😊 Scenos Bandymai

2019 – 2021 MO muziejus, edukatorė (integruotos gamtos mokslų ir meno edukacijos, Vizualinio mąstymo strategija)

2021 Programa „Kūrybinės jungtys“, įvadinis kūrėjų seminaras (patirtinis mokymas)

2020 – 2022 Lietuvos Muzikos ir teatro akademija, Baroko operos magistras

Pažintis. Kodėl *jūs* čia?

- Grupėmis pagal kojinių spalvą
- Ko man reikia? (pažymėjimo, „valandų“, žinių, pažinčių, įkvėpimo, smalsu, noriu atrasti, užstrigau, dar sužinosiu...)
- Pasidalinkite

The background features a complex, abstract design. It consists of several overlapping, semi-transparent geometric shapes in shades of blue, green, and purple. Overlaid on these shapes is a dense, intricate pattern of fine, wavy lines that create a textured, almost fabric-like appearance. The overall effect is a vibrant and layered visual composition.

Kolektyvinė teatro kūryba (KTK): „išrastinis“ teatras

- teatrinės raiškos forma, kai spektaklis gimsta ne iš parašyto teksto, o iš grupės žmonių bendradarbiavimo. (devised theatre, collective creation, collaborative practices)
- angl. *devise* – sugalvoti, išrasti
- Platus kūrybinio proceso dalyvių spektras: kuriantys aktoriai, atlikėjai + medijų menininkai, choreografai, scenografai, kompozitoriai, režisierius (-iai)...
- Kūrinio forma priklauso nuo jo prigimties, progos, poreikio

The background features a large, multi-colored triangle pointing downwards, with a wavy, textured pattern. The colors include shades of blue, green, purple, and pink. The text is centered on the left side of the image.

KTK: kilmė ir istorija

KTK: „sena kaip pats teatras“

- Kolektyvinė kūryba: mimai, klounada, cirkas, *commedia dell'arte*, bendruomeninė kūryba
- Atsakas į režisieriaus profesiją (nebūtinai priešprieša). [Vsevolod Meyerhold](#), [Evgeny Vakhtangov](#) (Rusija), [Jacques Copeau](#), [Michel Saint-Denis](#) (Prancūzija), [Erwin Piscator](#) (Vokietija) eksperimentai nuo 1905 m.
- Atsakas į politinę situaciją JAV ir Europoje: leiboristų judėjimas ir darbininkų teatrai (~1930 m.). Demokratinės kūrybos siekis.
- Po II Pasaulinio karo – kolektyvinės kūrybos „žydėjimas“

JAV ir Europa po II-ojo Pasaulinio karo. „Sprogimas“ 1968 – 1970 m.

- [Bertolt Brecht](#) – [Berliner Ensemble](#) (1949, Berlynas, Vokietija)
- [Judith Malina](#) – [The Living Theatre](#) (1947, Niujorkas, JAV)
- [Joan Littlewood](#) – [Theatre Workshop](#) (1945, Anglija)
- [Jerzy Grotowski](#) – [Theatre of 13 Rows](#) (1959, Opole, Lenkija)
- [Peter Brook](#) (nuo 1943 Anglijoje, nuo 1970 Prancūzija)
- [Ariane Mnouchkine](#) – [Theatre du Soleil](#) (1964, Prancūzija)
- [Jacques Lecoq](#) (1921-1999, Paryžius, Prancūzija)
- [Robert Lepage](#) (1980, Kvebekas, Kanada)
- [R.G. Davis](#) – [San Francisco Mime Troupe](#) (1959, Kalifornija, JAV)
- [Joseph Chaikin](#) – [Open Theater](#) (1963-1973, Niujorkas, JAV)
- [Luiz Valdez](#) – [Teatro Campesino](#) (1965, Kalifornija, JAV)
- [David Warrilow](#), [Lee Breuer](#), [Ruth Maleczech](#), [JoAnne Akalaitis](#), [Philip Glass](#) – [Mabou Mines](#) (1970, Niujorkas, JAV)
- [Richard Schechner](#) – [Performance Group](#) (1967-1980, Niujorkas, JAV)
- [Elizabeth LeCompte](#) – [Wooster Group](#) (radosi 1980 iš Performance Group narių, Niujorkas, JAV)
- [Włodzimierz Staniewski](#) – [Gardzienice Center for Theatre Practices](#) (1977, Lenkija)
- [Work Center of Jerzy Grotowski and Thomas Richards](#) (1986, Pontedera, Italija)
- [Eugenio Barba](#) – [Odin Teatret](#) (1964, Holstebro, Danija)

Dabar veikiančios trupės

- [SITI Company](#)
- [Mabou Mines](#),
- [Wooster Group](#),
- [Pig Iron](#),
- [The TEAM](#),
- [Elevator Repair Service](#),
- [Ghost Road](#),
- [Double Edge Theatre](#),
- [The Rude Mechs](#),
- [The Neo-Futurists](#),
- [Nature Theatre of Oklahoma](#),
- [Tectonic Theatre Project](#),
- [Complicité](#),
- [Told by an Idiot](#),
- [Improbable](#),
- [Frantic Assembly](#),
- [Shunt](#),
- [Kneehigh](#) <...>

Praktinė užduotis

„Restoranas“

Praktinė užduotis: „RESTORANAS“

1. Pasakykite po maisto produktą
2. „Pagaminkite“ iš šių produktų pietus. Tikslas – suderinti kuo daugiau ingredientų.
3. Kam ir kaip patieksite?
4. Aptarimas:
 - Kaip derinate „produktus“?
 - Kaip pasiskirstė vaidmenys grupėje?
 - Kaip derėjo asmeniniai pasiūlymai ir bendri sprendimai?
 - Ką atradote?

The background features a large, abstract composition of overlapping geometric shapes. A prominent blue triangle points downwards from the top center. To its left, a green triangle points downwards. To its right, a pink triangle points downwards. At the bottom, a yellow triangle points upwards. The entire scene is overlaid with a fine, intricate, and colorful pattern of lines and dots, resembling a complex woven fabric or a digital texture. The colors in the pattern include shades of blue, green, pink, and yellow, matching the geometric shapes.

Kolektyvinės kūrybos procesas

Nuo kūrybinio impulso iki galutinio rezultato

MEDŽIAGOS GENERAVIMAS

KŪRYBINIS IMPULSAS/ PRADŽIA

FORMOS PAIEŠKOS

MEDŽIAGOS ATRINKIMAS, DERINIMAS

PERŽIŪRA

TARPINIS REZULTATAS

1. Kūrybinis impulsas/ pradžios taškas

- Meno kūrinys – tapybos darbas, literatūra, skulptūra, kitas spektaklis
- Objektas – atsitiktinai rastas arba parinktas
- Faktai, istorija
- Idėja
- Citata
- Asmeninė patirtis
- Pasirodymo erdvė (įvietintas teatras)
- <...>

2. Medžiagos generavimas

- Diskusija, asociacijos
- Namų darbai, individualus darbas
- Atsitiktinumai, atradimai repeticijos metu
- Improvizacija
- Kūrybiniai eksperimentai
- Laisvasis rašymas
- Klaidos!!!

Laisvasis rašymas: keli šaltiniai internete

Kelios idėjos, patarimai, kaip vesti rašymo procesą:

<https://psichika.eu/blog/pratimas-samones-srautas/>

<https://www.youtube.com/watch?v=-ekhx9DdgpY>

<https://psichologas.info/stebuklinga-plunksnos-galia/>

<https://kurybiskumui.wordpress.com/2012/05/01/laisvasis-rasymas/>

<http://atspirtiestaskas.lt/straipsniai-2/lt/rasymo-terapija--metodai--2-40.html>

3. Medžiagos atrinkimas, derinimas

- Ryškėja temos, minties ar pasakojimo linijos
- Nepanaudotos idėjos keliauja į archyvą
- Kūrinytis pradeda kurti save

4. Formos paieškos

KAIP perteikti medžiagą?

- Linijinis ir nelineinis mąstymas. Istorija ar abstrakcijos?
- „Juodoji dėžė“ ar interaktyvus?
- Santykis su žiūrovais
- Įvietintas teatras? Dokumentinis? <...>?
- Tekstas, muzika, spalvos, scenografija, kostiumai – viskas kalba

5. (Tarpinis) rezultatas ir peržiūra

- Repeticija
- Peržiūra (scenų arba viso kūrinio)
- Aptarimas
- Idėjos, pakeitimai, archyvo naudojimas
- Atsitraukti ir palikti „troškintis“

MEDŽIAGOS GENERAVIMAS

KŪRYBINIS IMPULSAS/ PRADŽIA

FORMOS PAIEŠKOS

MEDŽIAGOS ATRINKIMAS, DERINIMAS

PERŽIŪRA

TARPINIS REZULTATAS

KKT principai

Bendra autorystė, sinergija, Taip ir NE sakymas, iššūkiai, dokumentacija, įdomumas ir nuobodulys

Kolektyvinė kūryba

- Išnykstanti arba bendra autorystė
- Siekti sinergijos (ne kompromiso)
- TAIP ir NE sakome elementams, niuansams, ne visai idėjai
- Dokumentacija!
- Idėjos nemiršta, jos lieka „kišenėje“
- Nesistenkite būti įdomūs, tegu kolektyvas atrenka, kas įdomu
- Namų darbai: labai konkretūs gabalėliai, medžiagos ištraukos, eskizai
- Padeda laiko rėmai
- Tobulai NEBUS (bet gali nešti pasitenkinimą)

P.S.: Dokumentacija!!!

- a) Repeticijų užrašai, dienoraštis: mintims atsekti, vėlesniam apmąstymui, kitiems projektams, archyvui. Asmeninis repeticijų dienoraštis padeda sekti ir savo darbo procesą, apibrėžti savitą stiliaus pojūtį, išverti ir reflektuoti sunkesnius darbo etapus, lūžius.
- Užrašai sau pačiam repeticijos metu
 - El. laiškai, susirašinėjimas
 - Nuotraukos repeticijos momentams fiksuoti
 - Audio įrašai
 - Video
 - <...>
- b) Performance research. Dokumentacija akademinėi veiklai/ kaip savarankiškas dokumentas žiūrovams (pvz., rašto darbas, disertacija, filmas, audio įrašas, mokomoji medžiaga), archyvui.

Iššūkliai KTK procese

- Chaosas! Norisi viską sutalpinti.
- Per dažni kompromisai gesina
- Nevienoda iniciatyva. „Aš viską žinau“ kūrėjai
- Kaip suderinti šitiek minčių ir asmenybių?
- „Duobės“ ir kaip per jas „važiuoti“. Ištvirti paniką, nuobodulį, „nieko neišeina“
- Struktūros ir laisvės balansas. Atsakomybė.
- Laiko planavimas! Repeticijų grafikas. Paskutinės minutės laužai.

DISKUSIJA: KTK pritaikymas jūsų veikloje

Diskusija: KTK pritaikymas jūsų darbo srityje

- a) Pasitarkite su savimi (5 min)
- b) Pasidalinkite su savo grupe (10 min)
- c) Pasidalinkite su kolegomis (10 min) (idėjų vagystės ir patarimai)
- d) Aptarimas ir bendras dokumentas (shorturl.at/emGW7)

Restorano alegorija. Generuoti, apjungti, vystyti. Kūrybinio impulso ratas.

teatro pamokos, renginių organizavimas, miesto šventės.

Edukacijos, seminarai šviežiams kolektyvams

Darbas su jaunimu + neformalus ugdymas, mišrus būreliai. Menų virtuvė

Teatro pamokos menų mokykloje

Chorvedyba/ muzikos pamokos

Grafiškas atbulinė tvarka. Idėjų "sriuba" virė. Sinergija! Prasturtėjau. 1+1=3 Vienas laukas ne karys.

Vaizdiniai (restoranas, genėjimas). Kompromisai ir SINERCIJA. Dienoraštis. Taip ir Ne - elementams, ne idėjoms.

Laisvasis rašymas. Kūno mankšta. Labai svarbu komandinis darbas.

Restorano alegorija. Užrašai. Atramos taškai pasirodyme.

"Viską supratau". Spektaklis pagal paveikslą, esmines patirtis

Muzikdnės kortelės ir istorija. Vaizduotės susitikimai su kompozitoriais. Laisvasis rašymas.

Neįgaliųjų užimtumas teatru

teatro pamokos klaidėdos S. Šimkaus konservatorijoje

Kaip galiu pritaikyti KTK principus savo veikloje

Sinergija. Informacija renkama iš dalyvių. Pojūčių terapijos pritaikymas. Būtinai rašyti. Peržiūra. Laiko rėmai. Peržiūra.

Pasivirtino ligšiolinės išvalgos. Fiksuoti, rinkti vaikų sukurtus, improvizuotus dalykus. "Kišenė". Anksčiau daryti perdėgą. Pradėti nuo masinių scenų. Restoranas. Atsitraukti ir pažūrėti "iš peukėlio skrydžio".

Žmonių su negalia teatras. Pantomimos teatras. Režisieriaus asistentė. Vaikų ir jaunimo dainos teatras.

Teatro režisūra/ darbas su studentais

Birštono kultūros centras. Vaikų teatro studija, susuguslių teatras.

Daug ką jau taikiau intuityviai.

Avantūra. Duoti užduotį ir paprašyti kūrybinio atsako. Dialogas tarp vedlio ir grupės. Laiko rėmai. Atramos taškai.

Restoranas. Kaip struktūrizuoti, refleksija po užduoties įvykdymo, ne vien smagumui. Užsirašyti mintis ir idėjas. Praktinės užduotys.

Laisvasis rašymas vietoje kalbėjimo. "Virtuvė". Pabaigos ritualai. Rėmai, "gana".

Pradinukų teatro pamokos

Peržiūros tarp dviejų kolektyvų. Idėjų išgryninimas. kišenė. Gero finalo turėjimas. Išnaudoti sunkų laikmetį kūrybai.

Dainavimo studija. Miuziklai vaikams. "Vaikai mane peraugo"

Pamokos struktūra. Ritualai. Mankštelė sutelkti dėmesui ir nukraipti. Idėjų "kišenė": niekas nedingsta.

Suaugusiųjų teatro kolektyvai

REFLEKSIJA

shorturl.at/emGW7

6. Refleksija: ką išsinešame

- Patyriau...
- Pastebėjau, kad...
- Atradau, kad...
- Jau žinojau/ pasitvirtino, kad...
- Kokie klausimai kilo
- Ką pastebėjau apie kitus dalyvius?
- Ko palinkėčiau sau ir kitiems?

AČIŪ!!!

justinakaminskaite@yahoo.com